

Георги Карасимеонов (Ред.)

Институт за политически и правни изследвания

БАРОМЕТЪР

Политическите партии в България

Тримесечен обзор
Април – Юни 2008

■ В МВР се разви сериозна криза заради обвиненията във връзки с организираната престъпност, която доведе и до оставката на предишния министър на вътрешните работи Румен Петков, а така също и служители на въпросното министерство. Новият министър, Михаил Миков, логично предлага някои сериозни реформи.

■ Увеличаващата се критика от различни кръгове в ЕС относно не особено успешната борба срещу престъпността и корупцията, доведе до номинирането на бившия посланик на РБългария в Германия - Меглена Плучиева за вицепремиер, която беше натоварена със задачата да координира и контролира усвояването и рационалното използване на европейските фондове, както и да предотвратява евентуални злоупотреби.

■ Партиите от правителствената коалиция вече започнаха подготовката за парламентарни избори тази година. Потвърждавайки своята готовност да продължат коалицията за пълен мандат, всяка една от партиите се старае да подобри своя имидж. Коалиционният лидер на БСП се подготвя за Конгрес, на който ще представи новия облик на партията, както и новата ѝ програма. Партията на Симеон Сакскобургготски- НДСВ ще се бори за оцеляване; все повече и повече членове преминават към други партии или сформират свои собствени.

■ Опозиционните партии продължават с усилията да съборят правителството. Най-голямата опозиционна партия- ГЕРБ, се оглежда за потенциални коалиционни партньори. Дясното крило- ДСБ и UDF?, както и някои по-малки партии се опитват да създадат обединен блок или коалиция, за да имат възможността да влязат в следващия парламент и да бъдат партньори на ГЕРБ. Националистическата партия АТАКА започна да смекчава тона, за да се превърне в коалиционен партньор на ГЕРБ.

СЪДЪРЖАНИЕ

съдържание	1
1. Политическата ситуация	2
2. Състояние и развитие на партийната система.....	4
2.1. Процесите в управляващата коалиция.....	4
2.1.1. БСП.....	4
2.1.2. НДСВ	5
2.1.3. ДПС	6
2.2. Процесите в дясното политическо пространство.....	7
2.2.1. СДС	7
2.2.2. ДСБ.....	7
2.2.3. Българска нова демокрация (БНД).....	8
2.2.4. ГЕРБ.....	8
2.2.5. Атака	9
3. Общественото мнение	10
4. Тенденции и перспективи	11

1. Политическата ситуация

Политическата ситуация през изминалото тримесечие се определяше главно от големия корупционен скандал, разтърсил държавата, който направи обществено достояние връзките на висши ръководители в системата на Министерството на вътрешните работи с организираната престъпност. Този скандал предизвика голям отзвук не само в страната, но и в международното публично пространство, като засили негативния външно-политически имидж на България.

Всичко това изведе на дневен ред необходимостта от спешни реформи, които да доведат до намиране на адекватни механизми за решаване на огромните проблеми, пред които страната е изправена в борбата с организираната престъпност и корупцията. Още повече, че това се случва в период на засилен мониторинг от страна на Европейската комисия по отношение на мерките, които взима България за решаването на тази особено чувствителна тема, както в страната, така и в ЕС.

Скандалът в Министерството на вътрешните работи избухна, след като депутатът от ДСБ ген. Атанас Атанасов – бивш шеф на разузнаването по време на правителството на Иван Костов (1997 – 2001), предостави на прокуратурата диск с направени записи от използвани специални разузнавателни средства, които той твърди, че е получил анонимно. От записите става ясно, че висши представители в Главна дирекция за борба с организираната престъпност (ГДБОП) покровителстват представители на организираната престъпност. В резултат на това беше арестуван зам. шефа на ГДБОП Иван Иванов, чиито записани телефонни разговори го уличават за искан и получен от него подкуп. След проверка на прокуратурата беше арестуван и бишия главен секретар на МВР ген. Илия Илиев за неправомерно използване на специални разузнавателни средства.

Кулминацията на скандала бяха разкритията, които направи бившият директор на ГДБОП ген. Ваньо Танов пред парламентарната комисия по вътрешен ред и сигурност. В тези разговори Танов разкри, че вътрешния министър Румен Петков е имал нерегламентирани срещи с представители на организираната престъпност. Това е станало ясно при наблюдение, извършено от звеното за борба с организираната престъпност върху две лица от криминалните среди.

Вътрешният министър Румен Петков потвърди, че е участвал в подобна среща, но тя е била част от задача, която е трябвало да извърши министерството и че на срещата е присъствал сътрудник на службите. Специалистите в тази област обаче са категорични, че министъра няма право да се занимава с подобна дейност и съгласно законите, подобни срещи могат да правят единствено представители на професионалното ръководство на полицията.

Въпреки тези разкрития, премиерът Станишев защити Петков, като дори му възложи да направи проверка за работата в Министерството на вътрешните работи. Президентът Първанов също застана зад вътрешния министър, като изрази мнение, че Петков е човека, който може да извърши реформите в МВР. Това предизвика бурна реакция от страна на опозицията, която заяви, че това е недопустимо и че Петков трябва незабавно да подаде оставка.

След като Петков не подаде своята оставка, а започна да прави проверки във ведомството, което ръководи, от опозицията внесоха поредния вот на недоверие към правителството. За разлика от предишните вотове, този премина най-драматично и показа, че в управляващата коалиция съществуват сериозни разногласия. Това пролича при дебатите и гласуването, като парламентарната група на НДСВ гласува с „въздържал се“ и правителството оцеля единствено с гласовете на БСП и ДПС.

От НДСВ бяха особено критични към вътрешния министър Румен Петков, който според тях е трябвало вече да подаде оставка. Тази позиция на НДСВ беше ясен сигнал към премиера Станишев за необходимостта от смяна на вътрешния министър. Станишев разкритикува поведението на своя коалиционен партньор НДСВ, което направиха и от ДПС.

Премиерът заяви, че този скандал е показал, че съществуват сериозни проблеми във функционирането и взаимодействието между отделните звена във вътрешното министерство, но правителството и управляващото мнозинство имат политическата воля да реформират тази система. Според него, скандалът е породен главно от кръгове, които целят политическа нестабилност и желание да предизвикат предсрочни избори, подготвяйки пътя на ГЕРБ и Бойко Борисов към управлението.

Дясната опозиция обвини правителството, че е тясно свързано с организираната

престъпност в България и че корупцията се е правърнала обичайна практика на политическо поведение от страна на управляващите, което категорично означава криза на държавността. От опозицията бяха единодушни, че единствения изход от тази криза е незабавно сваляне на кабинета и предсрочни парламентарни избори.

В резултат на силния медиен, обществен и политически натиск и близо 40 дни след началото на скандала, Румен Петков беше принуден да подаде оставка, което беше определено в политическите и обществени среди като един твърде закъснъл ход. Въпреки, че Петков отрече тази оставка да е плод на какъвто и да е било натиск, а негово решение, което е взел отдавна, в обществото остана трайното впечатление, че това съвсем не е така.

В хода на скандала в министерството на вътрешните работи беше разкрит таен сътрудник на службите, поради което в момента се води разследване за това кой е направил разкритието. Има съмнения, че това е именно вътрешния министър Румен Петков, поради което от прокуратурата поискаха сваляне на неговия депутатски имунитет, за да бъде разследван. Петков сам се отказа от своя имунитет и заяви, че не той е извършил това, това за което го обвиняват. Резултатите на прокурорската проверка се очакват да бъдат оповестени скоро.

Оставката на вътрешния министър Румен Петков и ситуацията на растящ обществен негативизъм към правителството стана повод на премиера Станишев да извърши очакваните вече от няколко месеца персонални промени в правителството. На мястото на Петков за нов вътрешен министър бе назначен председателя на парламентарната група на "Коалиция за България" Михаил Миков. Останалите промени са: в Министерството на здравеопазването, където поста на досегашния министър Радослав Гайдарски бе зает от бившия кмет на Стара Загора д-р Евгений Желев; в Министерството на отбраната, където Николай Цонев замени Веселин Близнаков от НДСВ; в аграрното министерство, в което за нов министър бе избран Валери Цветанов на мястото на Нихат Кабил от ДПС. Назначен беше и нов вицепремиер – посланика на България в Германия Меглена Плулчиева, която ще отговаря за усвояването и контрола на еврофондовете.

Премиерът обяви и основната цел на новия състав на правителството, която е успешно приключване на мандата на трой-

ната коалиция. Сред приоритетите са борбата с корупцията и организираната престъпност; реформиране на системата за вътрешна сигурност и повишаване степените на контрол върху специализираните органи за борба с организираната престъпност; реформиране на здравеопазването и повишаване на жизнения стандарт на гражданите.

По време на гласуването на промените в парламента, от опозицията бяха категорични в своята оценка, че новия състав на кабинета с нищо няма да промени неговата работа, а единствения изход са оставка на правителството и предсрочни парламентарни избори.

Освен смяната на министри беше намален и състава на зам. министрите в правителството, които от 72 станаха 59, а също така бяха сменени няколко областни управители.

Кризата в МВР предизвика редица уволнения в професионалното ръководство на ведомството. Главният секретар на МВР Валентин Петров, чието име също беше замесено в скандала беше отстранен, а неговото място зае комисар Павлин Димитров, който преди това ръководеше областната дирекция на полицията в Бургас. Промени бяха направени и Главната дирекция за борба с организираната престъпност, като досегашния ръководител Кирил Георгиев бе понижен на зам. директор, а за директор бе назначен Петър Владимиров, който ръководеше един от отделите в службата.

Освен персоналните промени в ръководството на Министерството на вътрешните работи от управляващата коалиция започнаха инициатива за редица структурни реформи в системата на ведомството, главно по отношение на контрола върху специалните разузнавателни средства и системите за подслушване.

В средата на месец юни бяха проведени частични избори за общински съветници в градовете Сандански и Казанлък, където практиката за купуване на гласове, която придоби сериозни мащаби на последните местни избори в края на миналата година, се наблюдаваше отново. В Сандански беше арестуван един човек, участвал в подобна дейност, които селд като направи самопризнания и беше осъден. Резултатите от изборите в Сандански вече се обжалват пред съда и вероятно ще бъдат касирани. На изборите в Казанлък също останаха редица съмнения за купуване на гласове, като вероятно и този изборен резултат ще бъде обжалван.

Тази крайно недемократична практика стана повод политическия елит в страната да започне усилен дебат за промени в изборното законодателство, който до този момент така и не се състоя, въпреки призивите на президента Първанов от близо година насам. Вероятно до края на годината, все пак този дебат ще доведе до резултат и ще бъде изработен нов избирателен закон, като отделните партии имат различни предложения.

Президентът Първанов отново се обяви за извършване на редица реформи в политическата система, които да доведат до позитивна политическа промяна. Според Първанов, страната се нуждае не само от спешни реформи в избирателната система, но и от промени в закона за политическите партии, където да бъде осъществен по-силен контрол върху тяхното финансиране.

Останалите политически партии показва, че ще откликнат на идеите на Първанов за промени в избирателната система. От БСП направиха предложение за въвеждане на смесена избирателна система, каквато теза застъпва и президента Първанов. НДСВ приемат засилването на мажоритарния елемент, но считат, че на избирателите трябва да бъде дадена възможност да пренареждат кандидатите с преференциален вот. НДСВ предложиха още партия, за която се докаже, че е купувала гласове да бъде заличавана със съдебно решение.

От СДС изрази мнение, че само промяна в изборното законодателство не е достатъчна. Ето защо, парламентарната група на партията внесе в парламента текст за промяна в Наказателния кодекс, според която купуването на гласове да бъде квалифицирано като тежко криминално престъпление и наказанието да бъде от 2 до 8 години затвор и глоба от 50 000 до 200 000 лева (1 евро = 1,96 лева). Тази идея беше подкрепена и от НДСВ.

Друг съществен момент в развитието на политическия живот през изминалото тримесечие беше свързан с отправените критики на президента Първанов към премиера Станишев, което даде основания на редица политици и анализатори да заговорят за конфликт между двамата. Първанов разкритикува това, че съветници на премиера са в бордове на различни фирми, в които държавата има участие. Станишев заяви, че не приема подобни критики, тъй като задачата на неговите съветници там е да

го информират пряко за това, което се случва в тези фирми, за които държавата носи определена отговорност. Въпреки този диалог между премиера и президента, двамата отрекоха за наличие на конфликт между тях. След проведената среща между Първанов и Станишев, двамата заявиха, че са в много добри взаимоотношения и разсеяха спекулациите за противоречия.

Важно събитие във външно-политически план беше посещението на Сергей Станишев във Вашингтон. На срещата между българския премиер и американския президент, Джордж Буш изказа своята подкрепа на България в борбата с корупцията и организираната престъпност, като поздрави Станишев за неговите усилия и реформите, които извършва в тази област. Обсъждани са били още няколко енергийни проекта в България, в които американски инвеститори желаят да участват.

Бъдещото развитие на политическата ситуация в страната ще зависи все по-силно от приближаващите догодина парламентарни избори, като именно те ще определят процесите на развитие в политическия дневен ред и динамиката в партийната система на страната.

2. Състояние и развитие на партийната система

2.1. Процесите в управляващата коалиция

Както вече стана дума, скандалите в Министерството на вътрешните работи се отразиха на взаимоотношенията между партиите от управляващата коалиция. Въпреки това, по всичко изглежда, че правителството ще изпълни целия си мандат и няма да има предсрочни парламентарни избори. Възможни проблеми пред коалицията могат да възникнат след очаквания мониторингов доклад на Европейската комисия за напредъка на България в борбата с организираната престъпност и корупцията, който се очаква да бъде силно критичен и негативен. По всяка вероятност това ще даде повод на опозицията да засили своите атаки срещу кабинета на Станишев.

2.1.1. БСП

БСП беше най-засегнатата партия от скандала, свързан с Румен Петков, който е една от най-силните фигури в партията. Очакванията на мнозина специалисти и анализатори бяха, че този скандал ще се отрази особено негатив-

но върху доверието към партията от страна на избирателите. Въпреки това, тези очаквания за сега не се оправдават в толкова голяма степен (виж повече в глава 3 "Общественото мнение"). Нещо повече на проведените частични избори за общински съветници в Казанлък, БСП получи най-много гласове.

Все пак обаче, скандалът с Румен Петков засили негативните настроения към БСП. От така създамата се ситуация вероятно ще се възползват кръгове в партията, за които Петков е вътрешнопартиен опонент. Особено критична към бившия министър на вътрешните работи беше Татяна Дончева, която поиска още в началото на скандала незабавната оставка на Петков, като тя дори разкритикува Станишев, за това, че не се е намесил по решително и сам не е поикал оставката на своя министър. Мнението на Дончева споделят и други представители в партията, които според инсайдери ще се възползват от трудностите, които има Петков, за да свият до минимум неговото влияние в БСП.

В действителност политическото и партийно доверие към Петков в момента е твърде ниско. След като напусна министерския пост, той се завърна на мястото си като депутат и дори сега е член на парламентарната комисия по вътрешен ред и сигурност. Петков, който до сега почти винаги в предизборни кампании оглавяваше предизборния щаб на БСП и се грижеше за партийното финансиране, на следващите избори може да не се занимава с тази дейност, въпреки, че лидера на партията Станишев заяви, че в бъдеще ще разчита отново на него.

Кадровите промени в правителството доведоха и до рокади в ръководството на партията и парламентарната ѝ група. След като председателят на парламентарната група на "Коалиция за България" Михаил Миков стана вътрешен министър, неговото място зае говорителят на БСП Найден Найденов.

Една от инициативите на ръководството на БСП за изминалия период беше да обсъдят със своите коалиционни партньори мерки за създаване на условия за повишаване на жизненото равнище и по активна социална политика, особено в сферата на здравеопазването. Едно от предложенията на БСП е здравната вноска да бъде повишена от 6 на 8 %, като това обаче стане за сметка на излишъка от държавния бюджет, а не за сметка увеличава-

не нивото на осигурителна тежест на отделните граждани. Това предложение обаче среща сериозни критики от НДСВ, които категорично се обявиха против предложението.

БСП продължават работата по изработване на нов устав и нова програма на партията, които се очакват да бъдат приети на предстоящия партиен конгрес. Вече стана известно, че и на следващите парламентарни избори от партията ще се явят в познатия вече от няколко години коалиционен формат с други леви партии като "Коалиция за България". От ръководството на БСП заявиха, че новата програма на партията ще бъде социално ориентирана с приоритетни области образованието, здравеопазването и повишаване на общественото благосъстояние и доходите на гражданите.

2.1.2. НДСВ

Най-значимото събитие за НДСВ, което заслужава по-специално отразяване е свързано с позицията на партията по време на скандала в Министерството на вътрешните работи. Това, че от НДСВ категорично се обявиха за оставката на Румен Петков и гласуваха с "въздържал се" на вота на недоверие към правителството, в което участват, показва желанието на партията за по-голяма политическа еманципация, с оглед приближаващите парламентарни избори.

По време на промените в кабинета, НДСВ категорично отстояваше квотното разпределение на министерските постове, заложено в коалиционното споразумение между трите управляващи партии. Премиерът Станишев в свое изказване заяви, че няма да се съобразява с квотния принцип, поради което от НДСВ заявиха, че ако това се случи коалиционното споразумение е нарушено и това ще означава край на коалицията.

След тази позиция на НДСВ се стигна до компромис и беше сменен само един министър от партията, този на отбраната Веселин Близнаков. Въпреки, че през изминалите няколко месеца активно се говореше, че желанието на лидера на партията Симеон Сакскобургготски е да смени освен Близнаков, още и министъра на държавната администрация Николай Василев и министъра на образованието Даниел Велчев, двамата запазиха своите постове.

Поведение на НДСВ в посока изостряне на взаимоотношения с коалиционните им партньори са ясен сигнал, че до края на мандата на

правителството от партията на Сакскобургготски ще се стремят да покажат собствен политически облик. Ето защо, по всяка вероятност НДСВ ще отстоява по-силно своите политически позиции в коалицията, като ще се противопоставят главно на предложенията на БСП в областта на социалната политика, подчертавайки либералния характер на партията. Повишаването на здравната вноска, за което вече стана дума ще бъде едно от най-спорните предложения.

Друго от предложенията, което ще срещне спорове сред коалиционните партньори, поради позицията на НДСВ са промените в изборителния закон. НДСВ гледат скептично на въвеждането на смесена изборителна система, и създаването на мажоритарни изборителни райони. От партията вече споделиха, че за тях най-добрия вариант е въвеждането на възможност за преференциално гласуване от страна на изборителите.

До момента няма ясни индикации за причина, по която НДСВ ще се явят на предстоящите парламентарни избори догодина. Проучванията показват, че за момента при самостоятелно явяване на партията на изборите, вероятно тя няма да успее да премине четири процентовата бариера (виж глава 3 "Общественото мнение"). Ето защо, стои открит въпроса за търсене на подходяща коалиционна формула, която да даде възможност на партията отново да попадне в парламента. Печелившите варианти за това са малко, като един от възможните е създаването на общ либерален алианс с ДПС – въпрос, който се обсъжда неформално от години. Подобна идея имаше още на миналите парламентарни избори, но тя тогава не се реализира, главно поради нежеланието на НДСВ. Сега нещата стоят по различен начин, но този път по-важна ще бъде позицията и желанието на ДПС.

2.1.3. ДПС

През изминалото тримесечие, ДПС продължи да бъде една от най-атакуваните и критикувани партии в управляващата коалиция. Най-много бяха нападите от страна на ДСБ и ГЕРБ. От ДСБ се обърнаха към прокуратурата, новата агенция за национална сигурност – ДАНС и парламентарната комисия за борба с корупцията да установят, с какви средства е придобита голямата и луксозна резиденция на лидера на ДПС Ахмет Доган в елитен квартал на София. От партията на Иван Костов

се обърнаха и към Националната агенция за приходи (НАП) да направи справка за доходите, които е декларирал Доган.

От своя страна, столичния кмет Бойко Борисов даде на прокуратурата казуса с резиденцията на Доган, тъй като според общинските власти, тя е построена незаконно. Борисов дори се закани, че ако компетентните органи постановят, той ще нареди резиденцията да бъде съборена.

Ахмед Доган отвърна на атаките срещу себе си, като заяви, че те не са основателни. Доган сподели, че не се страхува от проверки, тъй като всичко, което върши е законно. Според него, това са политически атаки срещу неговата партия, тъй като тя се е превърнала във водещ фактор в българската политика. Доган за пореден път предупреди, че подобни нападки целят създаване на негативни настроения срещу ДПС, което според него е деструктивно.

Към ДПС бяха отправени обвинения от депутатата от ДСБ ген. Атанас Атанасов, че срещу партията е имало разследване от страна на полицията за връзки на нейни представители с организирани престъпни групи, която разработка обаче е спряна по нареждане на бившия вътрешен министър Румен Петков. За сега тези обвинения остават недоказани, но Държавната агенция за национална сигурност (ДАНС) извършва проверка по случая.

Една от промените в правителството беше свързана с един от ключовите фигури на ДПС – аграрния министър Нихат Кабил. Причината за тази смяна е това, че аграрното министерство беше едно от най-критикуваните за усвояването на средствата от еврофондовете. Въпреки това, Ахмед Доган заяви, че Кабил е един от министрите свършил огромно количество работа, като е извършил сериозна реформа в аграрния сектор, което позволи на страната да изпълни критериите на ЕС в тази област.

Въпреки смяната на Кабил, той остава една от най-влиятелните фигури в ДПС и човек, на който Доган ще продължава да разчита много и за в бъдеще.

Поведението на ДПС по време на кризата в министреството на вътрешните работи, показва, че партията държи изключително много правителството да изпълни своя мандат. Това, че ДПС даде силна подкрепа за БСП при скандала, засегнал неин представител, е ясен сигнал за намеренията на партията на Доган да продължи своето

сътрудничество с БСП и след изборите догодина. От БСП също нееднократно заявиха, че ДПС е един сериозен партньор и сътрудничеството с тях дава сериозни управленски резултати.

2.2. Процесите в дясното политическо пространство

Опозиционните десни партии проявиха голяма политическа активност по време на скандала в Министерството на вътрешните работи, но това не доведе до реални политически дивиденди, каквито те очакваха. Въпреки, че дясната парламентарна опозиция действаше съвместно по време на вота на недоверие към правителството, взаимоотношенията между тях остават непроменени и противоречията продължават да съществуват и да пречат на дясно обединение.

2.2.1. СДС

През изминалото тримесечие ръководството на СДС поиска да бъде задействана процедурата за импийчмънт на президента Георги Първанов поради това, че той не свиква вече повече от година Консултативния съвет по национална сигурност. Според Пламен Юруков това е грубо нарушение на Конституцията, поради което има основания президента да бъде отзован. Според редица водещи специалисти обаче искането на СДС няма правни основания.

До тази инициатива на СДС се стигна, след като на многократните призови на опозицията към президента да бъде свикан Консултативния съвет по национална сигурност във връзка с кризата в държавата, вследствие скандалите в Министерството на вътрешните работи, Първанов не се отзова. Мотивът на държавния глава беше, че според него това не е необходимо и с нищо няма да допринесе за преодоляване на кризата.

Инициативата на СДС за отстраняването на президента не събра необходимата парламентарна подкрепа, поради което те се отказаха от своето предложение.

СДС продължи своята инициатива за завръщане обратно в своите редици на бивши водещи фигури в партията, като по този начин цели засилване на процеса на обединение на десницата в България. Сред завърналите се е бившият вицепремиер в кабинета на Иван Костов Евгений Бакърджиев и неговата партия Български демократичен съюз

„Радикали“, на чиито членове предстои да се влеят в редиците на СДС.

Тенденцията на реабилитиране на силните фигури на СДС от миналото, което се очерта като основна политическа линия на новия лидер Юруков се наблюдава и във възможността за нов зам. председател на Народното събрание да бъде избрана бившия лидер на партията и бивш външен министър в кабинета на Иван Костов Надежда Михайлова. Очаква се тя да заеме мястото на депутатата от СДС и бивш премиер Филип Димитров, който заяви, че преди края на тази парламентарна сесия ще напусне Народното събрание, защото се отказва от политиката. По този начин, Надежда Михайлова, която беше опозиция на предишното ръководство, оглавявано от Петър Стоянов, отново възвръща предишните си позиции на водеща фигура в партията.

Вече няколко месеца от СДС работят усилено върху изработването на нов устав на партията. Някои от предложенията на изготвящата устава работна група, която се оглавява от лидера Пламен Юруков срещат неодобрението на редица представители от средния управленски ешалон на партията. Най-сериозен спор предизвиква идеята, лидера на партията да предлага членовете на Националния изпълнителен съвет, които да бъдат гласувани от Националния съвет, а не от Националната партийна конференция, както се правеше досега. Сред противниците на тази промяна са представителите на най-големите местните организации в София, Пловдив, Варна и Велико Търново.

Останалите промени в устава включват възможността лидера на партията да бъде избран на предварителни избори от целия членски състав на СДС, а не както ставаше досега от партийната конференция. С тази мярка от ръководството заявиха, че целят отваряне на партията към своите членове и засилване на вътрешнопартийната демокрация, което ще засили доверието в партията. Така замислените промени обаче, по-скоро ще централизират партията, което ще засили изключително много властта на партийния лидер.

2.2.2. ДСБ

През изминалото тримесечие ДСБ се запомни с няколко анти-корупционни инициативи, върху които беше насочено общественото внимание. ДСБ беше партията, която зае воде-

що място в разразилия се политически скандал. Стана дума вече, че именно депутатът от ДСБ ген. Атанас Атанасов беше човека, който предостави записите, станали повод за оставката на министър Румен Петков и за следствените действия предприети от прокуратурата по отношение на замесените лица в скандала.

През изминалото тримесечие не се забеляза промяна в отношението на ДСБ към обединението на дясното политическо пространство. В редица свои изказвания, лидера Иван Костов отправи упреци към СДС, че вижда в тях кръгове, които са в близки отношения с ДПС. Според Костов това е единствената причина, която прави проблематични, каквито и да е общи действия между ДСБ и СДС. Костов отправи призив към лидера на СДС Пламен Юруков за ясна позиция и разграничаване на неговата партия от ДПС, която ще направи възможни бъдещи общи действия на двете десни партии.

Отношението на ДСБ към ГЕРБ също на този етап остава непроменено. Въпреки отправеното писмо на председателят на ГЕРБ Цветан Цветанов до ДСБ, в което изразяват своето желание за общи действия в името на успеха на десницата на следващите избори, от ДСБ запазват своята позиция към партията на Бойко Борисов. Костов за поред път заяви категоричната позиция на неговата партия, че за да си сътрудничат с Борисов е необходимо от ГЕРБ ясно да се разграничат от президента Първанов. Според Костов, след като от ГЕРБ определят управляващата трипартийната коалиция за техен основен политически противник, те трябва да направят същото и с президента, който е нейния реален създател.

Изгледите за подобряване на отношението между ДСБ и ГЕРБ изглеждат поне на този етап малко вероятни, като главната причина за това са личностните противоречия между двамата лидери Костов и Борисов.

Въпреки инициативите на ДСБ по отношение на борбата с корупцията и организираната престъпност, с които партията цели подобряване на нейния опозиционен имидж, върху нейния рейтинг няма реално положително подобрение. Настоящите социологически проучвания сочат, че на този етап на предстоящите догодина избори ДСБ вероятно няма да успее да влезе в следващия парламент (виж в глава 3 "Общественото мнение"). Причините за това се дължат най-вече

на натрупаните негативи от миналото към лидера на партията Иван Костов – един от главните фактори за състоянието, в което се намира ДСБ.

Нежеланието за диалог, както и конфондационния стил на поведение на Костов затрудняват не само процесите на обединяване на дясното политическо пространство, но и създават предпоставки за обществено недоверие към десницата изобщо.

2.2.3. БНД

В средата на месец май, отцепилата се от НДСВ група народни представители учреди политическа партия с името на парламентарната група, която вече беше създадена – Българска нова демокрация (БНД). За лидер на новата партия беше избран бившия военен министър в кабинета на Симеон Сакскобурготски Николай Свиначков, а за негови заместници депутатите Лидия Шулева, Борислав Великов и Христо Савчев. Сред основните приоритети на партията, заявени на учредителния конгрес са: създаване на широка дясна коалиция с участието на БНД и нейното трайно налагане като една от водещите формации в дясното политическо пространство. От ръководството на партията заявиха, че ще си сътрудничат само с опозиционните сили от дясното политическо пространство, а партиите от тройната коалиция са техни идейни противници. От БНД заявиха, че една от техните основни средносрочни политически цели ще бъде членството в Европейската народна партия.

Висшият изпълнителен орган на БНД ще се казва Съвет на регионите като в него ще влизат по право партийното ръководство, депутатите, лидерите на местните организации и кметовете на партията. Останалите членове на Съвета ще се избират от партийния конгрес.

В приетият устав на партията е записано, че се забранява избирането на ръководни постове на сътрудници на бившите тайни служби на комунистическия режим.

2.2.4. ГЕРБ

В последните месеци лидерът на партията Бойко Борисов беше принуден няколко пъти да декларира открито различни позиции, за да се легитимира още веднъж като десен политик. През май Борисов заяви по повод учредяването на Съвет на старейшините към ГЕРБ, че няма намерение да бъде премиер в правителство, в което участва ДПС. Същата позиция той зае и по ото-

шение на евентуална коалиция с БСП, като дори се подписа публично, за да удостовери това си намерение. С това той косвено декларира, че евентуална следизборна коалиция между ГЕРБ и БСП или ДПС е малко вероятна.

В последните месеци лидерът на ГЕРБ бе изправен и пред други проблеми, нетипични за една силна лидерска партия. Кметът на Ветрино Георги Андреев, издигнат от ГЕРБ, получи членска карта на БСП. Премиерът и лидер на БСП Сергей Станишев използва ситуацията и лично връчи партийната книжка на напусналия партията ГЕРБ кмет. Бойко Борисов заяви, че се надява Андреев незабавно да напусне поста си. Той обясни, че кметът на Ветрино е подписал декларация, според която, ако наруши морала и принципите, заради които е станал член на ГЕРБ, трябва да напусне поста.

В последната седмица на юни се произведоха частични избори в Казанлък. На тези избори за първи път от създаването си като партия ГЕРБ претърпя поражение от БСП. Никому неизвестната патриотична организация „Защита“ пък спечели същия брой мандати като ГЕРБ в местния общински съвет. От ГЕРБ заявиха, че това се дължи на купуването на гласове, показателно за което е, че никому неизвестна партия е получила толкова много гласове.

2.2.5. Атака

Внимателният поглед върху дейността на политическа партия Атака в последните три месеца показва типичните черти за т. нар. не-програмни партии с екстремистки елементи.

От една страна партията и по-конкретно нейният лидер Волен Сидеров продължи курса на промяна в профила на партията и приемането на по-умерен политически облик. След като преди няколко месеца Сидеров показа желание за диалог с останалите политически сили, през април партията даде още по-сериозна заявка за промяна в курса. В интервю за малтийският вестник „Times of Malta“ лидерът на Атака заяви, че профилът на формацията е по-скоро дясно-центристки и много по-близо до идеологията на ЕНП. „Атака“ има трима депутати в Европейския парламент, които са независими, а по-рано бяха част от крайно дясната група „Идентичност, традиция, суверенност“. Според Сидеров „Атака“ се нуждае от помощта на ЕС, за да изчисти името си. Той обещава да изясни

пред страните от съюза какво представлява „Атака“ в действителност и едва след това да кандидатства за членство в ЕНП.

Успоредно с това Волен Сидеров за първи път призна качествата на основния опонент на Атака – лидерът на ДПС. На конференция през април по случай 3 години от основаването на партията той покани Доган на дебат за бъдещето на страната. Лидерът на „Атака“ декларира, че не иска да води повече войни. Той смята да прекрати пререканията си и с медиите.

Но фона на този умерен курс на лидер, Атака показва и другото си лице. След многократно отлагане в началото на май Софийския градски съд даде ход на делото за подбуждане към лъжесвидетелстване срещу лидера на „Атака“ Волен Сидеров и съпругата му Капка Сидерова. Семейство Сидерови е обвинено, че е подбуждало бившия депутат от „Атака“ Павел Чернев в лъжесвидетелстване за пътния инцидент на магистрала „Тракия“ от април 2006 г. Тогава автомобилът, в който Сидеров пътува, се сблъска с колата на Явор Доков. Заедно с Доков пътували баща му и дядо му. След инцидента Сидеров заяви, че автомобилът, в който са пътували, е бил управляван от Павел Чернев. В хода на следствието Чернев първо потвърди, а след това се отрече от показанията си, че е управлявал леката кола. Веднага след инцидента лидерът на националистите обяви, че той е замислен от доскорошният вътрешен министър Румен Петков.

Виковете и тропането на присъстващите поддръжници на партията в залата по време на делото обаче принуди съдиите да го отложат. Привържениците скандираха: „Не на двойните стандарти в правосъдието“. Според Сидеров той е бил обект на инсценировка. Пред насъбралите се хора тай заяви, че съдът която прилага двойни стандарти и пуска на свобода контрабандисти, бандити и мафиоти. Министърът на правосъдието Меглена Тачева окачестви протестите и последвалите леки сблъсъци с охраната на съда като опит да се оказва натиск върху институцията и хода на делото.

Промяната в поведението на Волен Сидеров в посока по-умерена реторика и политически позиции се дължи на приближаващите парламентарни избори. Мнозина анализатори считат за възможна бъдеща дясна коалиция с основна политическа сила ГЕРБ, която включва и „Атака“. Сидеров добре осъзнава своите

шансове, ето защо той ще продължи да смекчава своята реторика и да действа в рамките на умереното политическо говорене. Лидерът на ГЕРБ нееднократно е заявявал своите симпатии към Атака и към някои нейни политически позиции, което прави една такава коалиция възможна, още повече, че Борисов категорично заяви, че няма да се коалира с БСП и ДПС.

3. Общественото мнение

През изминалото тримесечие обществените нагласи се определяха до голяма степен от повишението на цените и корупционните скандали разтърсили държавата. Това даде отражение в общественото мнение, показателно за което са резултатите от няколко социологически проучвания на водещи агенции в страната.

Националният статистически институт отчете инфлация от 15 % в сравнение със същия период на миналата година, като по този показател България се нарежда след Латвия и Естония сред страните с най-висока инфлация в ЕС.

Проучване на МБМД показва засилване на евроскептицизмът сред българското общество, като най-вероятната причина за това са именно високите равнища на инфлацията. В сравнение с месец април на тази година, в края на месец юли делът на хората, които гледат песимистично на бъдещото развитие на страната се е увеличил с 10% и делът на песимистите вече достига 54%. Ниските доходи на гражданите засилват песимизма в нагласите.

Проучването на МБМД показва, че именно проблемите с ниските доходи, високите цени и инфлацията заемат първите две места сред най-големите тревоги за българите. На трето място се нареждат корупцията и лошото управление.

Подобна тенденция се наблюдава и в изследване на НЦИОМ, където като основен проблем на обществото, анкетираните посочват ниския жизнен стандарт и ниските доходи. Според близо 90 % от анкетираните най-важната задача пред страната е повишаването на жизненото равнище на хората.

Вътрешно-политическите проблеми на страната рефлектират и върху отношението на гражданите към членството на България в ЕС. Споменатото вече изследване на НЦИОМ показва, че повече от 20 % от анкетираните смятат, че страната е загубила от членството в ЕС,

като в този процент най-силно е представителството на хора над 60 години и на безработни. 34.2% от българите са на мнение, че България нито е спечелила, нито е загубила от членството си в Европейския съюз. Все пак голям дял – 32.5 %, имат тези, които считат, че с членството в ЕС държавата е спечелила, като това са предимно най-младите граждани между 18 и 30 години, хората с висше образование.

Актуалната за изминалото тримесечие тема свързана с корупцията беше отразена в проучване на общественото мнение, проведено от НЦИОМ. Резултатите показват, че в обществото има трайна нетърпимост към корупцията, като това рефлектира и върху силното недоверие към политическия елит и политическите партии. Данните показват, че едва 4% от българите са склонни да вярват на политическите партии. По отношение на равнището на корупцията - 37.2 % в от анкетираните смятат, че след влизането на страната в Европейския съюз корупцията се е увеличила. Като основна причина за това гражданите сочат новите възможности за корупционни практики, свързани с разпределението на средствата от еврофондовете.

Скандалите в министерството на вътрешните работи се отразиха и върху доверието в полицията. Според данните на НЦИОМ 29.4 % одобряват работата на полицията, докато 54.2 % изразяват своето неодобрение.

Политическите скандали в държавата намират отражение и върху електоралните нагласи. Проучване на МБМД сочи, че близо 23% от българите категорично няма да гласуват, а близо 20% се колебаят. И през този период ГЕРБ е партията, за която биха гласували най-голям брой избиратели с резултат 26.1% от анкетираните. Този резултат показва, че партията на Бойко Борисов увеличава своята подкрепа в сравнение с изминалото тримесечие. Въпреки скандала, в който беше замесен нейния министър Румен Петков, БСП е загубила едва 2% подкрепа за разлика от преди няколко месеца, като резултата за партията е 17.6%.

Сред партиите, които със сигурност преминават 4% бариера са още ДПС, която би получила 6.3% от гласовете, Атака с 6% и СДС с 3.8%. Проучването показва, че почти сигурно в парламента няма да влязат НДСВ, които се подкрепят от едва 1,6% от избирателите и партията на Иван Костов ДСБ с резултат 1%.

Сред политиките с най-висок обществен рейтинг и през този период продължават да бъдат Георги Първанов (43%) и Бойко Борисов (41%). Сравнително високо доверие се наблюдава сред новите министри Михаил Миков (19,5%) и Меглена Пругчиева (20%). Сред водещите политици най-ниско доверие имат бившия премиер Симеон Сакскобургготски (8%), лидера на СДС Пламен Юруков и лидера на ДСБ Иван Костов (5,4%).

4. Тенденции и перспективи

1. Политическата ситуация през последните три месеца се изостри в следствие на сериозната криза в една от основните държавни институции, а именно Министерството на вътрешните работи. Тя засегна най-висшите нива в министерството, включително министъра Петков. Най-сериозните обвинения бяха свързани със съмнения за връзки между някои водещи ръководни фигури в МВР с организираната престъпност. Кризата в МВР провокира сред общественото мнение, както в рамките на управляващата коалиция, така и в опозицията призови за сериозни реформи и необходимост от политика на „чисти ръце“. В следствие на кризата се стигна до серия от оставки, включително на министъра и до предложения за радикални промени, които новият министър предложи на Парламента.

Кризата в МВР съвпадна с засилени критики от различни среди в ЕС, че България не полага достатъчно усилия за борба срещу корупцията и организираната престъпност, съчетана със заплахи за спиране на финансови и други програми. Това предизвика правителството да създаде нов пост – вицепремиер, който да координира и контролира усвояването на европейските фондове.

Очакваният редовен мониторингов доклад от ЕС се превърна в тема на обществено-политически дебат, както никога досега и се превръща в част от вътрешната политика.

Появиха се първите пропуквания в тройната коалиция като НДСВ се размина с БСП и ДПС по оценката на кризата в МВР, както и за това какви реформи трябва да се направят. Правителството успя за пореден път да оцелее при вота на недоверие и засега няма рискове за евентуално негово разпадане и/или предсрочни избори.

Изключително важна тема на дискусии в общественото мнение и политическите пар-

тии станаха предложенията на президента за промени в политическата система и особено в избирателната система, закона за политическите партии и т.н. Неговата идея е да провокира законодателни промени в навечерието на следващите парламентарни избори, за да може да се преодолее кризата на недоверие към партиите и политическите институции, и се стигне до по-голяма ангажираност на гражданите с политическия процес.

2. Партиите в управляващата коалиция започват все по-често да правят сметки за изборите догодина и търсят начини да утвърдят своя облик. Това води до вътрешни напрежения, както в отделните партии, така и между партиите в коалицията.

Най-динамични са процесите в БСП. Вследствие на скандала в МВР фактически Станишев съумя да елиминира един свой мощен политически конкурент, а евентуално и противник в партията – бившия министър на вътрешните работи Петков. Като се има предвид, че и другата силна фигура – Овчаров също се намира в дефанзивно положение, може да се каже, че по стечение на обстоятелствата и в определен смисъл независимо от него, Станишев се укрепил като лидер в БСП. Същевременно създаването на ДАНС засили позициите му като премиер, което се изразява в новото му самочувствие, включително и в определени търкания, които се появиха с неговия патрон президента. Това вероятно провокира размяната на реплики между двамата, които за първи път имат по-остър характер. Президентът обвини Станишев, че не е достатъчно принципен в осъществяването на кадровата си политика като например изпраща „свои хора“ в бордове на държавни фирми. Поводът не е кой знае какъв изтъкват наблюдатели, но видно се използва от Първанов да изкаже своето раздражение от намаленото влияние върху премиера. Самият Станишев отговори спокойно на „удара“ и след среща с президента двамата изгладиха пред обществеността настъпилите различия, които се бяха превърнали в централна тема на медиите.

БСП отложи временно своя конгрес, на който трябваше да бъде приета нова програма и да се реформира устава като остави темата да бъде разгледана на един конгрес на по-късна дата. Междувременно ръководството на БСП подкрепи частично президента и също пред-

ложки определени промени в изборителната система и закона за политическите партии.

НДСВ продължава да полага усилия да излезе от положението на маргинална партия без перспективи да влезе в следващия парламент. Полагат се усилия за стабилизиране на вътрешната ситуация след настъпилния разкол преди няколко месеца и напускането на част от депутатите от парламентарната група на НДСВ. Водеща фигура след Симеон Сакскобурготски се очертава бившият финансов министър Милен Велчев. В утвърждаването на новия си облик НДСВ засилва очертаването на различията си с БСП и ДПС, подчертавайки своя либерален характер.

ДПС, въпреки че се намира, от вътрешнопартийна гледна точка, в стабилна ситуация изживява все повече атаките на политическите си опоненти. Това кара лидера Доган да е в некомфортна политическа ситуация, в каквато досега не се е намирал, особено след като официални институции поискаха да се отчете за придобитите от него и партията му имоти.

3. Партиите от опозицията, както заедно, но често самостоятелно търсят поводи да засилят своята критика и да подкопаят единството на тройната коалиция. Най-голямата опозиционна партия ГЕРБ, след приемането и в Европейската народна партия, полага усилия видно под неин натиск, да разшири контактите си с двете десни партии – СДС и особено ДСБ, с която отношенията са изострени. Същевременно лидера Борисов заяви категорично, че в едно следващо управление няма да се коалира с БСП и ДПС. Това налага в следващия парламент, наред с ГЕРБ да има евентуално и друга дясна партия, която да му позволи да състави правителство, при условие, че има достатъчно депутати. Засега социологическите прогнози дават единствено шанс на СДС и то минимален да влезе в следващия парламент. Затова в дясно ще се засилят вероятно обединителните процеси, особено между СДС и ДСБ, които да се явят заедно на следващите избори и да осигурят партньор за ГЕРБ. Същевременно на местните избори в Казанлък, ГЕРБ не съумя да се представи добре, което според експерти говори за определено стабилизиране на нейната електорална подкрепа около 26-27% в национален мащаб, включително и определен спад. Наблюдават се и засилващи се вътрешни противоречия в самата партия и сблъсъци в редица местни структури. Самият Борисов е все по-

често критикуван за слабото му управление като кмет на София. Независимо от това ГЕРБ остава най-силната партия в дясно и засега се очертава като най-голяма партия в парламента и на следващите избори.

Другите десни партии се намират в слаба позиция и правят всичко възможно, за да разширят електоралното си влияние, което засега не им се отдава. Макар и да се представя като силно критична и опозиционна партия, ДСБ не може да покаже засилване на влиянието си, като основната пречка е лидерството на Костов, което носи съществени минуси за партията.

Придвижване напред не показва и СДС с новия лидер Юруков, който не съумява да спечели обществено доверие. Самият той е с посредствени възможности, прави противоречиви декларации и напоследък влезе в остър конфликт със своя партньор от парламентарната група Яне Янев, председател на популистка земеделска партия, с негативно въздействие върху позициите на СДС.

4. Крайно националистическата партия „Атака“ запазва своето влияние, но се очертава определено смекчаване в политическия език на лидера й Сидеров, който видно се стреми да разшири възможностите, партията му да стане съюзник на ГЕРБ след следващите избори. В този дух се тълкува и неговия ход, че иска да предложи партията си за член на Европейската народна партия и че тя се ситуира в десния център. Същевременно самия Сидеров се намира в дефанзивна ситуация във връзка със съдебното дело, повдигнато срещу него за извършени от него престъпления преди повече от година и половина. Засега според прогнозите Атака се очертава да влезе в парламента, но нейното влияние остава лимитирано около 5-6%.

За редактора:

Проф. доктор на философските науки Георги Карасимеонов е ръководител на катедра „Политология“ в СУ „Св.Климент Охридски“, директор на Института за политически и правни изследвания и главен редактор на списание „Политически изследвания“. От 1991 до 1998 г. е бил председател на Българската асоциация за политически науки.
Контакт: ipls@dir.bg

Адрес

Фондация "Фридрих Еберт"
Бюро България
п.к. 859
ул. "Княз Борис I" 97
1000 София, България

Заявки

Фондация "Фридрих Еберт"
Бюро България
г-жа Емирия Бургазлиева

e-mail: office@fes.bg
факсМ +359 (2) 9802438

Всички текстове са достъпни онлайн
www.fes.bg

Мненията, изразени в тази публикация не съвпадат непременно с тези на фондация "Фридрих Еберт" или на организациите, за които работят авторите.